

РОЗДІЛ 1 ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

УДК 316.647.5:316.347

Атрощенко Т.О.,
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет
Мартин О.Ю.,
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
ОС «Магістр»
Мукачівський державний університет

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК НАУКОВОЇ ДЕФІНІЦІЇ

У сучасному світі все більшого значення набуває етнічний аспект толерантності. На території України проживає більше, ніж 130 представників різних етносів, саме тому питання міжетнічної толерантності потребує підвищеної уваги.

Сьогодні показує, що однією з найбільш вразливих сфер людських відносин в полікультурному суспільстві є сфера відносин між різними етнічними групами. Основним результатом масових етнічних міграцій стають міжетнічні контакти на груповому рівні та інші інтолерантні явища. Все це в сукупності веде до потреби використання міжетнічної толерантності в процесі взаємодії між представниками різних етносів, у ході здійснення професійної діяльності в полікультурному середовищі, під час міжгрупового спілкування тощо.

Аналіз наукової дефініції «міжетнічна толерантність» потребує розкриття поняття «толерантність», яке завдяки зусиллям ЮНЕСКО в останні десятиліття є міжнародним терміном, що наповнюється особливим змістом.

Соціологічний енциклопедичний словник [5, с.118] визначає толерантність як виважене ставлення до способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, думок, ідей, вірувань різних людей. Толерантність у системі ціннісно-цільових пріоритетів освіти, як зазначає Б. Гершунський [2], полягає в повазі відмінностей, визнання права іншого на «інакшість», відмову від прагнення змінити його за своїм зразком. Іншими словами, толерантність розуміється як діалог, співпраця, взаєморозуміння, а також як поетапні зміни від визначення психологічного клімату в колективі освітнього закладу й оцінки психолого-педагогічної компетентності через інформування з проблеми толерантності та вдосконалення комунікативних навичок учителя до індивідуального розвитку толерантних якостей педагога на основі рефлексії й самодіагностики труднощів у сфері встановлення відносин під час освітнього процесу.

Протилежним толерантності є поняття «інтолерантність», яке розглядається дослідниками як один із видів толерантності і характеризується категоричним небажанням взаємодіяти з представниками іншої культури, переважанням негативного сприйняття «іншого». З даних позицій передбачається, що соціальне середовище є активним регулятором негативного ставлення до «іншого». Рівень толерантності досить рухливий, а при зміні соціальних умов, відсутності напруженості в суспільстві, підвищення рівня культури, зміні соціального статусу «іншого», його адаптації до середовища, рівень толерантності може змінювати своє значення.

Отже, узагальнення наукових джерел дало нам змогу вважати, що толерантність у педагогічному контексті представляє собою готовність прийняти погляди особи такими, які вони є, і взаємодіяти на засадах взаєморозуміння та згоди. А також виділити такі види толерантності: медична, фізіологічна, комунікативна, вікова, освітня, міжкласова, міжкультурна, професійна, управлінська, соціально-економічна, географічна, расова,

релігійна, гендерна, політична, сексуальна, маргінальна, міжнаціональна, міжетнічна.

Міжетнічна толерантність розглядається як основоположна якість людини, що забезпечує налагодження ефективних стосунків, розуміння, поваги до іншої нації, етносу, культури, конфесії. Так, у преамбулі статуту ООН наголошено, що міжетнічна толерантність означає «проявляти терпимість і жити разом, в мирі один з одним як добрі сусіди». Декларація принципів толерантності визначає «міжетнічну толерантність» як таку, що передбачає прийняття й правильне розуміння різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження та способів прояву людської індивідуальності, коли кожен має право дотримуватися своїх переконань і визнає таке ж право за іншими [3].

«Міжетнічну толерантність» як наукову дефініцію вивчали А. Асмолов, Г. Дмитрієв, В. Євтух, Л. Дробіжева, І. Конюх, В. Лекторський, Г. Солдатова, Т. Стефаненко та ін.

Зокрема, А. Асмолов визначає міжетнічну толерантність як явище соціальної перцепції, що передбачає відсутність негативного ставлення до іншої етнічної культури, та базується на позитивному образі іншої культури при збереженні позитивного сприйняття своєї власної [1]. В. Євтух поняття «міжетнічна толерантність» розглядає як терпиме ставлення представників однієї етнічної спільноти до представників іншої, відмінних культурницьких традицій, готовність до позитивної взаємодії з носіями різноманітних етнічностей [4, с.28].

У методологічному контексті міжетнічна толерантність передбачає такі аспекти: по-перше, вона повинна стати основою міжнаціональної політики України як держави; по-друге, має виступати як принцип коректних міжетнічних взаємин; по-третє, повинна бути моральним імперативом для особистості; по-четверте, в умовах пробудження самосвідомості етносів має відбуватися усвідомлення необхідності справжнього «олюднення» міжособистісних міжетнічних відносин.

Вважаємо, що мета міжетнічної толерантності – об'єднання суспільства, досягнення міжнаціонального примирення, зняття негативних явищ і тенденцій у сфері міжнаціональних відносин за допомогою прийняття «чужих» культур, звичаїв, своєрідності як гідних і цінних явищ.

Список використаних джерел

1. Асмолов А. Г. Историческая культура и педагогика толерантности. *Мемориал*. 2001. № 24. С. 61–63.
2. Гершунський Б. С. Толерантность как необходимое условие выживания и прогрессивного развития цивилизации. М. : Изд-во УРАО. 2001. 378 с.
3. Декларація принципів толерантності. *Шлях освіти*. 1999. № 2. С. 2–4.
4. Євтух В. Б. Концептуальні конструкти етносоціальних реалій: досвід трьохлітніх досліджень. К. : НПУ ім. Драгоманова. 2010. 86 с.
5. Соціологія : соціологічний словник / [під ред. Є.А. Біленького]. К. : Кондор, 2006. 347 с.

УДК 159.923.2:37.011.3-053.4

Воронова О.Ю.,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психології
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКА З РОВЕСНИКАМИ

Відомо, що в онтогенезі школяра одним із складних періодів є підлітковий вік. У цей період відбувається не тільки корінна перебудова раніше сформованих психологічних структур, але й виникають нові психологічні утворення, закладаються основи свідомої поведінки, кристалізується загальна стратегія у формуванні моральних цінностей і соціальних установок.

Вікові особливості підлітків розглядаються в роботах таких психологів та педагогів, як: Л. С. Виготського, Л. І. Божович, П. П. Блонського, І. С. Кона, А. Н. Леонтьєва, А. Е. Личко, А. В. Мудрик, Е. І. Рогова, В. О. Сухомлинського, Д. Б. Ельконіна, Г. А. Цукерман та ін. Аналіз цих праць показав, що в наш час вікова межа відображає не тільки рівень

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>